

Torzo jižní kurtiny mezi JV nárožím a předbraním Kouřimské brány Restaurování a rekonstrukce

Doplňující restaurátorský záměr

Vypracoval: MgA. Martin Kulhánek
Zadavatel: Město Český Brod
Odborná spolupráce:

Listopad 2023

1 Základní údaje o objektu

Lokalizace objektu

1. Kraj:	Středočeský
2. Město/obec:	Český Brod
3. Bližší určení místa:	jižní strana opevnění, ulice Jana Kouly, parc. č. 139/3, k. ú. Český Brod
4. Souřadnice GPS:	50.0731194N, 14.8624386E

Údaje o objektu

1. Sloh /datace:	pozdní gotika/2. pol. 15 století
4. Materiál /technika:	pískovec, křemenný, prachovitý, slídnatý, permského stáří/hrubě tesané kvádry kladené na vápennou maltu
5. Rozměry:	výška rubové strany: cca 50 – 100 cm, výška lícové strany: 200 - 220 cm, celková délka úseku 3570 cm
6. Předchozí známé zásahy:	neznámy
7. Rejstříkové číslo objektu:	30659/2-714

Údaje o akci:

1. Vlastník:	Město Český Brod
2. Zadavatel:	Město Český Brod

2 Úvod

Tento restaurátorský záměr byl zpracován jako doplňující k předchozímu restaurátorskému záměru ze dne 22. 2. 2023. V měsících květnu a červnu roku 2023 byl realizována I. etapa restaurování daného úseku městského opevnění. V roce 2024 investor plánuje další etapu prací, jejímž cílem by mělo být doplnění částí hmoty zdiva. Vzhledem k faktu, že předchozí průzkum a záměr restaurování byl realizován před odstraněním vegetace a terénních nánosů, je vhodné provedení revize záměru a jeho aktualizace, rovněž s přihlédnutím ke změně výchozího stavu po provedení letošní etapy prací.

3 Popis současné situace

V roce 2023 byla provedena první etapa zamýšlených prací zahrnující odstranění náletové vegetace, vrstvy terénních nánosů a odstranění zcela rozpadlých kamenných bloků. Zachovalé původní bloky byly vyjmuty a složeny stranou. Rovněž byl do depozitu uložen drobný úlomkový materiál a drobné kusy kamene. V průběhu prací byla pořízena dokumentace dílčích částí úseku v průběhu odstraňování suti, která je součástí restaurátorské zprávy. Celková situace po odstranění vegetace (před započítáním rozebírání zcela nesoudržného zdiva) ve zprávě zachycena není. V průběhu prací byla v první třetině úseku, směrem od JV bašty, provedena pravidelná kapsa do původní hmoty zdiva o šířce cca 200 cm, ve výšce cca 160 cm od terénu. V současné době je provedeno zakrytí svrchní plochy zdiva plachtou, natlučenou na dřevěné konstrukci. Zakrytí bylo v době prohlídky (9. 11. 2023) částečně nefunkční.

4 Návrh koncepce restaurování

Na základě současné situace a vzhledem k výchozímu stavu zpracovávaného úseku je nutné navrhnout metodu částečné rekonstrukce, s použitím původní kamenné hmoty, vybrané při I. etapě prací. Při doplňování zdiva je nutné vycházet ze skladby zdiva zachovaných částí opevnění a celkového výrazu torzálně dochované památky.

5 Navržený postup prací

Na základě prohlídky současného stavu navrhujeme následující postup prací pro II. etapu restaurování J úseku městského opevnění:

- S využitím originálního materiálu provést doplnění zdiva do původní výšky včetně rekonstrukce vnější horní linie, která by měla odpovídat výchozímu stavu z května 2023. Část určená k rekonstrukci je vyznačena v grafické příloze. Nově provedenou kapsu doporučujeme doplnit pouze původním kamenem, pro rekonstrukci výchozí vnější výšky zdiva využít dochovaný původní materiál s doplněním novým kamenem. Dle postupu užitého při předchozích zákrocích u JV bašty a JV kurtiny provést korunu zdiva kompletně nově z nového kamene stejného typu jako u těchto úseků. Předpokládaná výška dozdění koruny je cca 50 – 80 cm. Dozdění bude provedeno z větší části v celé mocnosti zdiva, tj. cca. 140 cm. Předpokládaná celková výška líce zdi po rekonstrukci bude okolo 300 cm od terénu
- Navrženým materiálem pro doplnění původního zdiva je pískovec z lokality Nowa Ruda v Kladské oblasti v Polsku. Jednotlivé bloky budou formátovány dle rozměrů bloků užitých u originálu zdiva. V maximální možné míře bude využito k dozdění i původního materiálu a to včetně úlomkového materiálu a menších kusů, které budou využity k vyplnění spár mezi bloky. Způsob provedení bude odpovídat vzhledu okolního zdiva originálu. Původní bloky budou využity především k rekonstrukci kubatury zdiva, sejmuté při posledním zásahu a to zvláště v místě napojení na stávající zdivo, aby bylo dosaženo pozvolného napojení nově dozděné hmoty.
- Jednotlivé bloky budou opracovány do vzhledu zdiva, na něž mají navazovat. Veškeré pohledové plochy budou ručně opracovány kamenickými nástroji stejného typu jako u zdiva originálu, nároží kvádrů budou zaobleny. Kladení jednotlivých kusů bude do malty shodné granulometrie, jako u zdiva originálu. Malta bude pojena hydraulickým vápnem NHL 3,5. Bloky budou vyrovnány a zajištěny pomocí kamenných klínek. Složení malty je uvedeno v restaurátorských zprávách z předchozích etap zajištění koruny zdiva JV úseku, složení původní malty je uvedeno v restaurátorské průzkumu torza JV pásma městského opevnění /Bayer, Kulhánek, Kuneš, Štaffen, 2022/.
- Korunu zdiva doporučujeme provést kompletně z nového kamenného materiálu, dle vzoru zajištění koruny u JV úseku. U rekonstruované části provést korunu z bloků shodného formátu jako u zdiva originálu, v místě navázání zdiva na nárožní JV baštu provést zakrytí stávající koruny převážně kamennými deskami, v menší míře vyššími bloky, aby nedošlo k výraznějšímu zvýšení horní linie torza zdiva. Korunu zdiva provést s vyspádováním, aby byl zajištěn odvod srážkové vody. Z důvodu možného zadrnování koruny v budoucnu doporučujeme do koruny zdiva v několika místech vezdít nakoso postavené kusy kamene.
- Vzhledem k míře zasolení a zavlhčení zdiva nelze v žádném případě doporučit strukturální konsolidaci kamenné hmoty či hydrofobizaci.

5.1 Doporučení pro realizaci

- Vzhledem k hodnotě památkového objektu, který je významným dokladem pozdně středověké městské fortifikace, doporučujeme veškeré práce na rekonstrukci horní části zdiva provádět v režimu restaurování. Průběžně provádět prohlídky v procesu rekonstrukce zdiva za účasti zástupce NPÚ.
- Navržené práce jsou koncipovány dle požadavku řešení aktuální havarijní/předhavarijní situace. Zpomalení, již značně pokročilého, procesu degradace celého komplexu dochovaného zdiva J – JV – V fortifikace města Českého Brodu je závislé na provedení komplexního stavebně technického řešení směřujícího k zamezení průniku vlhkosti a sním spojených negativních důsledků hydratace a krystalizace vodorozpustných solí, jimiž je zdivo extrémně zatíženo.
- Vzhledem ke stavu torza původního zdiva, není možné výraznější zvýšení horní linie zdiva oproti stavu před zásahem v roce 2023 (především s ohledem na zabezpečení pozemku za hradební zdí. Toto zabezpečení lze provést samostatným oplocením (dřevěná prkna na kovovém rámu). Po přirozeném překrytím, v místě hojně rostoucí, vegetací se nebude výrazněji pohledově uplatňovat.

V Kolíně dne 16. 11. 2023

MgA. Martin Kulhánek
sochař a restaurátor

U Borku 652, Kolín 5, 280 02 Kolín

Tel.. 605 261 533

E-mail: martin.kulhanek@centrum.cz

IČO 71409271

MgA. Martin Kulhánek

Fotodokumentace stavu

1. Příklad skladby zdiva, opracování líce kamenných bloků a vyplnění spár drobnějším materiálem jako vzor pro rekonstrukci /JV bašta/

2. Příklad ztvárnění koruny zdiva v navazujícím úseku. JV nárožní bašta.

3. Městské opevnění v Českém Brodě, J kurtina, pohled směrem k JV nároží, současný stav

4. Sekundárně vzniklá kapsa při etapě demontáže narušeného zdiva

5. Současný stav

6. Současný stav

7. Koruna zdiva, současný stav